The Casebearer Moths (Coleophoridae) of Northern Europe – Genitalia.

En ny bok om säckmalar.

Jukka Tabell, Reijo Siloaho & Leo Sippola. The Casebearer Moths (Coleophoridae) of Northern Europe – Genitalia. Hyönteistavike Tibiale OY – 2024. 248 sidor. ISBN 978–952– 68504– 6–7. Kan exempelvis beställas från Pemberley books för £125.

Man har nu god anledning att utbrista ”Äntligen!”. Under många år har framför allt den finske entomologen Jukka Tabell arbetat specifikt med säckmalar Coleophoridae. Han står för den vetenskapliga texten och genitalpreparaten och hans digra kunskaper har nu samlats i en bok som på ett utmärkt sätt visar byggnaden av genitalierna hos de 189 kända nordeuropeiska arterna. Ytterligare experter på denna grupp eller på andra aspekter av artbestämning har bidragit, vilket gör boken till en viktig informationskälla när det gäller artbestämning av insekter i allmänhet, men säckmalar i synnerhet.

Säckmalarna är ofta svåra att särskilja utvändigt, särskilt om de är slitna, och många liknar varandra till förväxling. Några tiotal är emellertid typiska och kan bestämmas t.o.m. i fält, men bara genom undersökning av genitalierna eller DNA av svåra arter kan man komma fram till säker artbestämning. Även uppfödning och studier av säckarnas form och larvens värdväxt kan i de flesta fall ge besked om art. En andra volym är planerad som ska visa arternas utseende, säckar och andra uppgifter. Utgivningsår för denna volym är i nuläget ännu inte fastställd.

En stor fördel med boken är att den är trespråkig. Överallt finns text på finska, engelska och svenska. Uppenbarligen är den engelska och svenska texten en exakt översättning från finska. Bokens layout är väl genomtänkt och tilltalande. Dispositionen har följande utformning: 1) gruppens historia, 2) artbestämning utgående från genitalierna, 3) gruppering av genitalierna, 4) foton av han- och hongenitalier, 5) DNA och taxonomi, samt 6) artförteckning och register.

I avsnittet om säckmalarnas historia får man en god överblick över hur kännedomen om arterna har utvecklats. Olika relevanta verk omnämns och bilder ur dessa presenteras, vilket ger en förståelse hur viktig genitalundersökningen är vid artbestämningen. Därför ägnas tekniken för preparatframställning ett särskilt kapitel. Det kan ses som en allmän metodbeskrivning av de olika stegen i processen att ta fram ett preparat som passar fotoavbildning.

Av speciell svenskt intresse är två av de tre nybeskrivningarna, som ingår i boken: *Coleophora avellanae* Tabell & Huemer, 2024 och *Coleophora pilosae* Tabell, 2024. Båda förekommer i Sverige, där den förstnämnda är nyupptäckt i samband med utgivande av boken, och den andra ersätter en art, som tidigare gick under namnet *Coleophora genistae* Stainton, 1857, men denna sistnämnda har inte påträffats i Sverige.

På 22 sidor följer sedan en gruppering av hangenitalierna med avseende på vissa detaljer. Den följs sedan av en motsvarande indelning av hongenitalierna. Här har ett mödosamt arbete lagts ner på avgränsningen av grupperna. Ofta kan en arts genitalier hamna i två eller flera definierade grupper. Vissa närstående arter har överraskande hamnat i olika grupper. Exempelvis finner man nr 74 *C. albicostella* och 75 *C. peri* åtskilda. Fördelen med detta avsnitt är emellertid den översikt man får av genitalierna och för att från början hamna i rätt grupp finns en bestämningstabell på s. 37–38.

Huvudkapitlen i boken är de förnämliga foton av välpreparerade han- och hongenitalier med pilar och andra markeringar för att underlätta för läsaren att titta på rätt karaktärer. Delförstoringar visas i några fall. Skärpan och kontrasten i genitalbilderna är förträffliga. Till varje foto finns kortfattad text som beskriver en eller några element som bör granskas särskilt.

En säregen egenskap hos säckmalarna är de pariga plattor med taggar på ryggplåtarna som säckmalarna (med enstaka undantag) uppvisar och presenteras i urval på sid. 230–232. Dessa strukturer kan ha olika utseende, och därför bör

hela bakkroppen finnas med i det färdiga preparatet. Helst ska rygg- och bukplåtar ha separerats från genitalierna, så att inga viktiga detaljer ligger ovanpå varandra.

I slutet av boken finns ett kapitel om barcoding. De grundläggande stegen och tolkningen av DNA-streckkoder beskrivs, och ger en kortfattad inblick i den pågående utvecklingen av denna teknik. Sist i boken finns en artförteckning med samtliga synonymer, samt därefter ett register till arterna.

Boken är ett enormt viktigt hjälpmedel vid bestämningen av denna svårhanterliga småfjärilsfamilj. Endast mindre påpekande kan göras, men förtar inte alls bokens stora betydelse. Läsaren kanske kommer att märka, att en stor del av hongenitalierna är spegelvända, dvs. de tycks vara fotograferade ovanifrån och ej från buksidan, men detta bör inte vålla några problem. Beträffande 81 *C. bernoulliella* råder fortfarande osäkerhet om *anatipennella* är det rätta epitetet eller inte. Nr 160 C. *gardesanella* står under gruppen B5, där phalloteca ska sakna tänder; faktum är det finns en liten tand på en av armarna.

För taxonomer som intresserar sig för säckmalar är denna bok oumbärlig. Den kan varmt rekommenderas och bör förhoppningsvis snart vara möjlig att inhandlas från specialbokhandlar i vårt land.

Bengt Å. Bengtsson
bengt.a.bengtsson@gmail.com

